

Kyiden siirto-ohjeistus

Yhdistyksemme tekee tarvittaessa kyynsiirtoja, mutta Suomen ollessa pitkä maa ja yhteys henkilöiden määrä vähäinen, jaamme ennen kaikkea ohjeistusta ja opastusta aiheen tiimoilta. Ennen siirtokyselyä lähettämistä, varmistathan lajin oikeellisuuden ja mieti, onko siirto oikeasti tarpeellinen. Käytännössä keskustelemme ja mietimme yhdessä erilaisia ratkaisuja. Hoituisiko ongelma itsestään, hätyyttämällä, siirrolla vai olisiko yhteiselo sittenkin mahdollista?

Vahinkoja ei voi aina välttää, joten potentiaalisilla kyuseuduilla asuvien ja liikkuvien kannattaa opetella ennakkoon, miten toimitaan purematapausten sattuessa. Tuntemalla ja tiedostamalla kyyn elintavat, sekä vaihtamalla pelon hyväksyntään ja kunnioitukseen aukeaa yhteisellolle hyvät mahdollisuudet. Ilman syytä kyyt eivät ole aggressiivisia tai hyökkäviä, vaan pyrkivät pakoon vaaran uhatessa mikäli pakomahdollisuus annetaan. Yllättävistä kohtaamisista selviää ottamalla pari askelta pois päin kyystä. Saappaat suojaavat ja raskaan askelluksen tuottama maan töminä antaa kyyllle mahdollisuuden luikahtaa pakosalle pois näkyvistä. Siisti, aktiivinen piha ja lyhyt nurmikko ei ole kyiden, eikä niiden saaliseläinten mieleen.

Kyyllä on tärkeä rooli luonnon kiertokulussa, niillä on täysi oikeus olla ja elää maastossa muiden eläinten ohella. Kyyt vähentävät jyrtsijäkantaa ja sitä kautta pitävät myös punkkien ja myyräkuumeen leviämistä hieman aisoissa, eli kyseessä on hyötyeläin, jonka touhuja on myös todella mielenkiintoista seurata ja vaikkapa kuvata. Pihamaalla ja luonnossa kasvaa useita myrkyllisiä kasveja, voi pesiä ampieisia ja polttiaisia – kuitenkin niistä ei hätkähdetä yhtä pelokkaasti ja vihamielisesti, kuin kyystä joka edellä mainituista esimerkeistä on ainut, joka pakenee ihmistä, pyrkii välttämään puremista ja myrkyn tuhlaamista.

Kyiden siirtoon täytyy olla painavat perusteet. Mieti, onko pihasta löytyvä kyy oikeasti asia jonka kanssa et pysty elämään, ottaen huomioon kuinka helposti ne välttelevät ihmistä? Metsässä, maastossa, syrjäisillä lenkkipoluilla tai kävelyteillä nähtyjen tai kohdattujen kyiden suhteen ei tule tehdä mitään, sillä ne kyyt ovat juuri siellä missä niiden kuuluukin olla, - luonnossa.

Siirto-ohjeistus

Kyykäärmeillä siirron jälkeinen todennäköisyys selviytymiseen ei ole järin korkea erinäisistä syistä. Siksi kyyn siirtämisen tulisi olla aina viimeisiä tapoja hoitaa mahdollinen ongelma. Kyytä ei suinkaan voi vain laittaa sankoon ja siirtää johonkin sattumanvaraiseen paikkaan, vaan on mietittävä tarkasti mihin ryhtyy. Siitäkin huolimatta kyyn sopeutuminen uuteen paikkaan ei ole ongelmatonta, se toki antaa aina hienoisen oljenkorren verrattaen suoraan tarpeettomaan tappamiseen. Siirtoa ajatellen on hyvä muistaa, että mitä lyhyempi siirtomatka on, sitä todennäköisempää kyyn selviytyminen on. Parhaassa tilanteessa kyy siirretään siten, että sillä säilyy linkki olemassa olevaan reviiriinsä, jolloin kyy ei joudu täysin tuntemattomaan ympäristöön. Täysin uuteen paikkaan siirretty kyy voi esimerkiksi kuluttaa huomattavan määrän energiaa päämäärättömään vaelteluun, joka samalla altistaa kyyn tarpeettoman suurelle saalistuspaineelle kyytä ravinnokseen käyttävien saalistajien taholta. Tämän lisäksi kyyllä voi olla vaikeuksia löytää uudessa ympäristössä ravintoa, vettä, suojaa, sekä talvehtimispaikkaa joka tarjoaa riittävät olosuhteet nykyajan epävakaiden talvien lepojakoista selviämiseen. Oman riskinsä pitkän matkan siirtoihin tuovat mahdolliset taudit, joita siirretty kyy saattaa levittää mukanaan uuteen paikkaan ja mahdollisesti siellä sijaitsevaan kyypopulaatioon.

Pihapiiriin kyytä voi ajautua erityisesti keväällä tai syksyllä, jotka ovat vain läpikulkumatalla joko kesän reviirilleen, tai vaihtoehtoisesti syksyllä matkalla kohti tuttua talvehtimispaikkaa. Mikäli havaitset pihapiirissäsi kyyn, ei sitä kannata lähteä ensitöikseen siirtämään, mikäli se ei aiheuta välitöntä vaaraa esimerkiksi perheen lapsille tai kotieläimille. Mikäli kyy ei aiheuta vaaraa, on se ensisijaisesti syytä jättää rauhaan, jolloin se todennäköisesti jatkaa matkaansa. Kyyn varovainen ohjastaminen tontin ulkopuolelle

saattaaan jo toimia herkimmille yksilöille riittävänä pelotteena, kyseisen alueen välttämiseksi tulevaisuudessa. Ongelmia voi syntyä siinä tapauksessa, mikäli pihapiiri kuuluu jonkin kynn tai kyiden reviiriin, mutta näissäkin tapauksissa voi kynn siirtää esimerkiksi lyhyen matkaa pihapiiristä pois päin, eikä kyy välttämättä uskaltaudu palaamaan sen jälkeen pihapiiriin. Tällöin säilytetään myös linkki kynn reviiriin, jolloin selviytyminen on paljon todennäköisempää. Mikäli kyy lähisiirrosta huolimatta palaa jälleen pihapiiriin, voi pidemmän matkan siirto tulla kyseeseen, mutta tässäkin tapauksessa kyiden siirtoetäisyyden tulisi pysyä parin kilometrin säteellä löytöpaikasta.

Siirrosta huomioitavia asioita

- Kun tunnet ja tiedät kyiden elintavat ja elinympäristön, voit vaikuttaa kyiden pihapiiriin siirtymiseen jo ennakolta. Selvitä millainen pihasi sekä lähiympäristö on kynn kannalta. Huomioi korkea kasvillisuus, piilopaikat ja mahdolliset aurinkoiset paikat joihin kyy voisi hakeutua. Helppona vinkkinä, pidä pihapiirisi siistinä esimerkiksi lautakasoista tai muista läjistä, pidä nurmikko lyhyenä ja piha muutenkin siistinä. Huomioi että saaliseläimet kuten hiiret ja myyrät houkuttelevat myös kytä paikalle, joten liiterien ja ulkorakennusten jyrksijäkantaa kannattaa pitää pienenä esimerkiksi loukutuksilla ja paikkojen siistinä pitämällä. Tällöin pihapiiriin ei synny kynn kannalta optimaalisia paikkoja, eivätkä saaliseläimetkään hakeudu siistiin ja aktiiviseen pihaan kovin mielellään.
- Vältä kyiden siirtämistä keväällä, sekä syksyllä. Tällöin tehdyt siirrot ovat kynn kannalta erittäin riskialttiita ja turhia, koska näinä aikoina kyyt ovat usein vain läpikulkumatkoillaan.
- Kynn siirtämisen ajankohta – mitä lämpöisempi ilma, sitä notkeampi kyy. Mikäli mahdollista, pyri ajoittamaan siirtoajankohta mahdollisimman aamun, jolloin kyy ei ole välttämättä ehtinyt vielä lämmitellä pitkään, jolloin sen liikkeet eivät ole niin liukkaita.
- Siirtotilanteessa käytä käsittelyyn siihen sopivia työkaluja. Älä toimi puutteellisten varusteiden kanssa, tai missään tapauksessa koske kyyhyn käsin. Vältä myös kynn puremaetäisyyden sisällä toimimista. Myrkytyspurema on kivulias ja jossain tapauksissa jopa hengenvaarallinen ja purema vaatii aina sairaalahoitoa. Puremasta parantuminen voi kestää pitkäänkin.
- Pysy rauhallisena. Toimiessasi rauhallisesti ja määrätietoisesti myös kyy pääsääntöisesti on rauhallisempi. Hätäisessä toiminnassa altistat niin itsesi kuin kynn vammoille ja tarpeettomalle stressille. Pyri myös valmistautumaan siirtoon esimerkiksi tutkimalla hiukan ympäristöä ja ennakoimalla esimerkiksi kynn mahdolliset pakopaikat. Turvallinen toiminta on kaiken A ja O.
- Siirtoon ryhtyessäsi varmista työrauha. Vaikka kynn pyydystäminen ja siirtäminen on varmasti monien mielestä jännittävää seurattavaa, täytyy muistaa että sivulliset ihmiset ja mahdolliset lemmikkieläimet voivat aiheuttaa vaaratilanteita, sekä nostavat suorituspainetta ja sen myötä puremariskiä.
- Mikäli epäilet tai tiedät omaavasi yliherkkyyismahdollisuuden, niin varaudu mahdollisella adrenaliinikynällä. Mikäli tiedät olevasi yliherkkä, noudata äärimmäistä varovaisuutta siirtotilanteissa ja mieti vielä, kannattaako siirtoriskiä ottaa.
- Mikäli pyydät ulkopuolista apua, varmista että siirtoapua tarjoava henkilö tietää mihin on ryhtymässä ja ymmärtää kyiden elintavat sekä elinympäristöltä vaadittavat kriteerit. Tällä tavoin voidaan vähentää kynn siirron jälkeisen kuolleisuuden riskiä jonkin verran.

Välineet ja siirto

- Käärmepihdit, käärmekoukut, laatikot. Valmistautuessasi siirtoon, mieti huolellisesti jotta käytössäsi on mahdollisimman oikeanlaiset välineet. Esimerkiksi isot kannelliset muovilaatikot toimivat hyvin siirroissa. Käsittelyn kannalta käärmekoukut ovat helpoimmat, tarvittaessa voi käyttää myös käärmepihtejä, mutta pihtejä käyttäessäsi huomioi tarttumakohdan muodot, muista toimia helläkätisesti jotta et murskaa eläintä pihdin leuoissa. Vältä niskan, pään tai hännän alueelta tarttumista vahinkojen minimoimiseksi.
- Mikäli kotoa ei löydy yläpuolella mainittuja varusteita, voi myös puutarhatyökaluja käyttää. Esimerkiksi harava tai lumilapio toimivat erityisesti aukeilla paikoilla mainiosti. Astioiksi soveltuvat kannelliset sangot tai muovilaatikot. Laatikoon voi laittaa esimerkiksi heinää tai pyyhkeen tarjoamaan tilapäistä suojaa siirrettävälle kyyllle. Muista hengitysreiät siirtolaatikossa! Niiden tekeminen onnistuu helposti kolvilla tai varovasti porakoneella työstäen.
- Henkilökohtaiset suojavälineet. Käytä siirrossa esimerkiksi kumisaappaita, jotka suojaavat jalkoja puremilta, sekä voit pitää myös paksuja hitsauskansikkaita. Hanskat eivät kuitenkaan välttämättä suojaa täysin puremalta ja saattavat tehdä työkalujen käsittelystä kömpelöä.
- Käyttäessäsi käärmekoukkuja, laatikoita ja pihtejä, muista desinfioida työvälineet siirron jälkeen.
- Siirtotilanteessa. Huomio ja mieti toimintaympäristöä, onko kyyllä vieressään jokin piilopaikka johon se vetäytyy oitis, vai onko ympäröivä kasvillisuus haittaamassa kyy kiinni saamista? Olisiko kyy helpompi nostaa vai ohjata laatikkoon tai sankoon? Mieti näitä ennen kuin toimit. Nosta kyy käärmekoukuilla/käärmepihdeillä/haravalla/lumilapiolla varovasti ja ripeästi laatikkoon, aseta kansi paikalleen ja lukitse kansi. Vaihtoehtoisesti, kyy voi ohjata työkalun avulla pakenemaan kyljellään olevaan laatikkoon sisään. Kyy liikuttua laatikkoon, kippaa laatikko oikean päin, aseta ja lukitse kansi paikoilleen. Muista huomioida sormien sijainti kantta laittaessasi ja pois ottaessasi, että et sijoita sormiasi kyyn puremaetäisyyden sisäpuolelle.
- Huomioi oma liikkumisesi. Raskas tömistely, varjon lankeaminen kyyn päälle, tai tuoksusi ilmoittavat jo matkan päästä kyyllle läsnäolostasi. Piilokoloonsa vetäytynyttä kyytä on täysin turha alkaa kaivamaan esiin. On vain odotettava kauempana toista tilaisuutta.

Siirtopaikan valinta

- Vaikka kyy elää monenlaisissa ympäristöissä, vaatii se elinympäristöltään tiettyjä elementtejä selvitäkseen. Kyy on moniin muihin lajeihin verrattuna hiukan omalaatuinen, sillä se vaatii samaan aikaan lämmintä, viileää, kuivaa sekä kosteaa. Yleisimmin kyy viihtyy kahden eri ympäristön rajamaastossa, kuten vaikkapa metsän vieressä sijaitseva pelto tai niitty tarjoavat otollisen ympäristön kyyllle. Kyytä tavataan myös soiden reunoilla, kallioisessa maastossa ja nuorta puustoa kasvavilla heinikkoalueilla. Yleisiä kyyalueita ovat myös voimalinja-aukeiden maastot. Näille kaikille on ominaista runsas suora, tai hajanaisempi auringonvalo, joka on elintärkeää päiväaktiiviselle vaihtolämpöiselle eläimelle. Ehkäpä huonoin siirtoympäristö kyyllle on synkkä korpimetsä, tai maastoalue jossa liikkuu runsaasti ihmisiä lenkkeilemässä tai muita ulkoisia häiriötekijöitä. Pyri siis selvittämään kyy kannalta optimaalinen siirtopaikka ennakkoon.
- Siirtokohdealuetta miettiessäsi pyri parhaasi mukaan ottamaan huomioon asutus, alueen käyttötarkoitus, sekä ennen kaikkea, siirtokohdealueen soveltuvuus kyyllle. Erilaiset karttapohjat nopeuttavat ja helpottavat ympäröivään maastoon ja sijainteihin tutustumista. Esimerkiksi GoogleMapsin sateliittinäkö.

- Huomioi siirtoetäisyys. Mitä pidemmälle kyy siirretään löytöpaikastaan, sitä epätodennäköisempää sen selviäminen on. Jos mahdollista, tee lähisiirto ja säilytä linkki kyyn reviiriin. Mieti onko siirto tarpeellinen, riittäisikö pelkkä kyyn ohjaaminen ja häytyttäminen pois alueelta. Se on usein helpompi ja hieman riskittömämpi ratkaisu molemmille osapuolille. Se saattaa toimia jopa riittävänä pelotteena herkimmille kyllle tulevaisuudessa kyseisen alueen välttämiseen.
- Täysin uuteen ympäristöön siirretty stressaantunut kyy voi kuluttaa huomattavan määrän energiaa päämäärättömään vaelteluun, joka samalla altistaa kyyn tarpeettoman suurelle saalistuspaineelle kyytä ravinnokseen käyttävien saalistajien taholta. Tämän kaiken lisäksi kyyllä voi olla vaikeuksia löytää ravintoa, vettä ja suojaa, puhumattakaan talvehtimispaikasta, joka on haastavin ja vahingollisin ongelma uudessa ympäristössä.
- Vapauttaessasi kyyn uuteen paikkaan pyri vapauttamaan se suojaisaan kohtaan, jossa se voi rauhoittua ennen kuin lähtee liikkeelle. Kuljetuslaatikko tai saavi laitetaan rauhallisesti maahan kumolleen, ja annetaan mielellään kyyntä tulla itse sieltä pois. Muista huomioida sormien sijainti kantta avatessasi, että et sijoita sormiasi kyyntä puremaetäisyydelle. Muista turvallinen toiminta ja antaa kyyllä tilaa poistua.

Täältä löydät lisää tietoa kyystä ja niiden siirtämisestä:

<http://www.kyyatlas.fi/kyiden-siirtaminen/>

<http://www.kyyatlas.fi/yleista-kyysta/>

<http://www.sammakkolampi.fi/lajit/kyy.html>

<https://reptile-database.reptarium.cz/species?genus=Vipera&species=berus>

<https://kyyntä-rauhottaminen-suomessa.webnode.fi/>

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/08/24/kyyntä-siirtämisen-abc>

Mikäli jokin siirtoa koskeva seikka jää askarruttamaan, tai tarvitset muuteen aiheen tiimoilta apua, ota yhteyttä yhdistykseemme!

Erityisesti alueelliset yhteyshenkilöt <http://www.herpetomania.fi/yhteystiedot.php> auttavat ja ohjeistavat tarpeen tullen. Lisää apuja löytyy Facebookin kautta esimerkiksi sivuilta @Herpetokeskustelu

3/2021 Teksti: Ville-Veikko Kivisaari, Niko Selin

